

Buriaad-Mongol YNEEN

BK(b)-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei
Verkoovno Soveedel Prezidiyimei oorgan.

№ 61 (2701)
1939 onoi
MAART
16
SREDAA
16-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

BK(b) P-iin CK-ei xydelmeri tuxai XVIII sjeezd deere Nyixer Staalinai otçoodno doklaad

II

SOVEED SOJUZAI DOTOODIIN BAIDL*

Xerbee, manai promišlennostiiin urgaltin teempenyydei seregel uredaxi xemzeetel proceenteer sasuulan abaad, haan illi glaavna kapitalis oronuuudai promišlennostiiin urtay teempenyydei sasuulza yzbel, udaadaxi kartilina gardeke baina.

1938 ONUUDAI TORŞO SOO SSSR-ei BA GLAAVNA
ORONUUUDAI PROMIŠLENNOSTIIIN URGALTA

	1913	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	on						
SSR	100,0	380,5	457,0	562,6	732,7	816,4	908,8
Aangli	100,0	108,7	112,9	128,6	149,8	156,9	120,0
xamdaani	100,0	87,0	97,1	104,0	114,2	121,9	113,3
o France	100,0	75,4	90,4	103,9	118,1	129,3	131,6
	100,0	107,0	99,0	94,0	98,0	101,0	93,2

Tabletaahaa xaragdaxan xadaa, manai promišlennostiiin urgaltin teempenyydei seregel uredaxi xemzeetel sasuulba, tyhe daxinny urgahan baina, tixleden glaavna kapitalis oronuuudai promišlennostiiin bolbol seregel uredaxi xemzeetel oridoo kigusun procent xetereze, tereen toirongoo debheze illeer baixa jym. Ene xadaa, urgaltin teempenyydei manai socialis promišlennostiiin bolbol delxei deere xii huriid baishan jabadal bolno.

Usharhaa, yiledberiliin teexnikilin talaar ba manai promišlennostiiin urgaltin teempenyydei talaar bidener bolbol

ba kapitalis oronuuudilji xysed ba uredan garaad jabahan

ia xii.

Jamar jyymende bidener geegdene biibdi? Bidener bolbol habaričeska talaar, tailbarilan xelexede, aradzonot dyış zarba manai promišlennostiiin xemzyyrel talaar yseel geegde. Bidener 1938 ondo 15 million tuxai toon şirem byddi, tiin Aangli-7 million toon byteege. Aangliida xerec manaida deere baihan singi hanagdaxa jym. Xerbee şiremei ede toonnuudilji aradzonoi too deere xubaarilha boloo haa, Aangliida 1938 ondo aradzonoi te 145 kilograamm şirem xyrtegeden, xarin SSSR-oo 87 kilograamm xyrtegeden. Ali yse: Aangli bolbol 10 million 800 miangan toon bulad ba 29 milion kilovaatt-çaas (elektroenergiin yiledberi) byteeheen bales, xarin SSSR bolbol 18 million toon bulad ba 39 milion yliy kilovaatt-çaas byteeheen baina. Aangliida oroxodoo manaida deere baihan singi hanagdaxa jym. Gebeş, axaadee byxii toonnuudilji ba kilovaatt-çaasuuudilji aradzonoi deere xubi tabin xubaarilha boloo haa, Aangliida 1938 aradzonoi dyış byride 226 kilograamm bulad ba 620 kilovaatt-çaas xyrtegeden, xarin SSSR-te aradzonoi dyış byride 107 kilograamm bulad ba 233 kilovaatt-çaas xyrtegeden.

Jamar jyymende bolbol jamar jyymendeb? Manalda aradzon bolbol er xerbee oroxodoo, xeden daxin jixe baihanda baina, tiime. Myn xergerlelini, Aangliida oroxodoo, jixe bolbo Soveed Sojuuz dotor aradzonoi 170 million, tiin 46 millionhoo olon biše baina. Promišlennostiiin xysed xesadal xadaa jyrenxideliin promišlenna raabimilieksa objoomoor biše, xarin promišlenna produukciin andoor, aradzonoi dyış byride ene produukciij xereglebilseemiydeer tereenilji sexe xolboldukan abhaar bolvonul. Aradzonoi dyış byride promišlenna produukciin xad xyrte byrin, oronoi ekonomiçeska xysedadal xii deere baiha ba, baha, aradzonoi dyış byride produukciin xad xyrte byrin, oronoi ba tereenel promišlennostiiin ekonomiçeska xysedadal ulam dooro baixa baina. Tiliyalas, oron dotoroo aradzonoi olon baixa byrin, oron d-ki xereglelei predmeedydilji xereglexe jabadan ulam nerzata, tiime bolxolooroo, tiime oronoi promišlenna yiledmeni obloom ulam jixe baixa Johotol.

Zeddelekhede, şiremei yıldcdberili abja. 1938 ondo 7 milion toon şirem yiledberileen Aangliji şiremei yiledberiliin ekonomiçeska xysese urdan garxiin tulada, bidener

zilei sil byriin xailuulgiji 25 million toonnuudilji xyrtoibidi. 1938 ondo oridoo 18 million toon şirem

en Germaantilji ekonomiçeska xysese urdan garxiin

bidener xadaa şiremei sil byriin xailuulgiji 40-45

million toon xyrgeye Johotoibidi. AXŞ-ai oridoo 18,8 milion toon şirem byteeheen, 1938 onoi kritizisne zillini xara-

ngi, xarin AXŞ-ai promišlenna debşeltiin baihan ba

gol, tende 43 million şaxui toon şirem byteegehen,

Usa mols xemzeeji xaraada abza, AXŞ-ai ekonomiçeska

aal-urdan garxiin tulada, bidener şiremei sil byriin xai-

oozmu 50-60 million toon xyrgeye Johotoibidi.

Bulad, prokaadai yiledberi tuxai, maşinabagulga tuxai

deere xadaa eses hyylde şiremei yiledberiliin za-

geden baina.

Dider xadaa glaavna kapitalis oronuuudilji yiledberiliin

ba promišlennostiiin xygzeltilin teempenyydeer xys-

eedeyde. Xerbee jixel hain geese. Gebeş ene

Tedenerili myn baha ekonomiçeska talaar xysese

ba xara xeregel. Bidener eneeniili xese şadaxab, tiin

terenili xexesi Johotoibidi. Xerbee glaavna kapitalis

ekonomiçeska xysese urdan garaa haa, gansakan

deere xeregleye xysed dyryren xangagdaxa, manaida produkt-

elbeg jixe bolxo, tiin bidener bolbol kommunizmlin

laszahaa tereenel xojordoxi faazadan silzen orol-

gyxeye arga olxobdi gese bodomzoloz şadaxa bei-

gelseleinib exiiji maartiin 14-ei „B. M. Ynende“ xa-

Glaavna kapitalis oronuuudilji ekonomiçeska xysese urdan garxiin tulada jyyn xereglegdened? Eneenel tula, xamaqai tyryy, uragşa Jabaxil serijoozno ba buurasqy dura xysel ba zeertvelkeer belen baixa jabadal, manai socialis promišlennostiiji byxii xemzegeeren yrgedxexin tula serijoozno kapitaalbaa oruulaltungi xexe jabadal xereglegdexe baina. Ede barimtanuud manaida bit gy? Xelseengyi bit Eneenel tula, saasaq, yiledberiliin yder teexnikilin ba promišlennostiiin xygzeliin yder teemnyyd baixa xereglegden. Ede barimtanuud manaida bit gy? Xelseengyi bit Eneenel tula, esestee, sag xereglegden. Tiime, nyxedyd, sag. Şine zavooduudilji baigulxa xeregel. Promišlennostiiji şine kaadranuudilji hurgan beledxexe xeregel. Gebeş, eneeniil tula sag, tiin baga biše sag zaillaşy. Glaavna kapitalis oronuuudilji xojor-gurban zil soo ekonomiçeska xysese urdan garxiin argay. Eneenel tula, negedixi jixeseg sag xereglegdexe baina. Zıseelxede, yneoxi şiremei ba tereenel yiledberiliisji abja. Şiremei yiledberiliin talaar glaavna kapitalis oronuuudilji jamar yje sagai torşo soo ekonomiçeska xysese urdan garxbol. Xuşan sostavaal Gosplaanal zarim xedii xydelmerleged bolbol xojordoxi tabanzilei plan zoxlooxodoo, xojordoxi tabanzilei eseste şiremei yiledberili 60 million toon xemzegeer planilovalxiji duradxhan baiga. Ene xadaa, tedener bolbol şiremel xailuulgijn zilei dunda urgaltin argabaidaliilji 10 million toon xemzegeer barimtanlan jabadal bolno. Ene bolbol xerbee byris doro biše haa, labat, fantaastika baihan jym. Tiliqedşii, ede nyxedyd gansaxan le şiremei yiledberiliin talaar fantaastika osozo myrgeen baigulga biše. Tedener, zıseelxede, xojordoxi tabanzilei torşo soo SSSR-te aradzonoi zil byriin urgaltin bolbol 3-4 million xyn gy, yeqis haa, byri eneenee jixe bolxo Johotoi geze tooloon baixa jym. Enen bahal, xerbee doro biše haa, fantaastika baigaa hen. Gebeş, xerbee fantaziooruudilji xolo xajaad, realsna xyrhen deere orood, şiremei xailuulgijn teexnikilin myn şiremei baidaliilji xaraada ababal, şiremei xailuulgijn zilei dunda urgalti, xysed sadagdaaxar, 2-2,5 million toon xemzegeer abza bolxo baina. Glaavna kapitalis oronuuudilji, myn tereşelen manai oronoişi, promišlennostiiji istoori xadaa, zil byriin urgaltin ene noormo bolbol şanga, gebeş xysed tullagdamaa myn baina xaruulna.

Tiliye bolxolooroo, glaavna kapitalis oronuuudilji ekonomiçeska xysese urdan garxiin tulada, sag, tiin baga biše sag xereglegdexe bolno. Tiin, manaida azalai bytesin ulam dee-

see bolxo byri, manaida yiledberiliin teexnikilin ylemze nizarian

haişaraxa byri, ene şuxalit şuxala ekonomiçeska zorligilji

ulam tyrgeneer gylsedxeze boixo ba ene zorligilji gylsedxeze bolzornuudilji ulam jixeer xorozo bolxo baina.

b) Xydeé azaxii. Otçoodno yje soo, xydeé azaxii xygzeltilin bolbol myn promišlennostiiin xygzeltilde, debşeltiin

liineer jabahan baina. Ene debşelti bolbol xydeé azaxii produukciin gansaxanslı urgaltada biše, myn, xamagai tyryy,

socialis xydeé azaxii urgaitada ba byxexlegde, nege talaha-

ha, Jedinoliçna azaxii xosorolgodo, nygee talaha, xarag-

dana. Oroohoto kyltyryrenyydei tarligin ploşçadins kol-

oozua 1933 ondo 75 million baihanhaa, 1938 ondo 92 milion gektar xyrter urgahan baixadan, oroohoto kylty-

renyydei tarligin ploşçadins Jedinoliçniguudita myn tere yje

soo 15,7 million gektarhaa 600 miangan gektar xyrter, tail-

barilan xelexede, oroohoto kyltyryrenyydei byxii tarligin

ploşçadilin 0,6 procent bolor xorohon baixa jym. Jedinoliç-

na azaxii roolinde nyyl bolgogdohon, texniçeske kylty-

renyydei tarligin ploşçadins tuxai byri xelenegylb.

Tereenhee gadana, myn 18 million 800 miangan tariaşan

dvoornuudil, tailbarilan xelexede, zagahabarilgin azaltai ba

promišloovo kolxoozuudilji toololsongyigeer, byxii tariaşan

dvoornuudil 98,5 procenten kolxoozuudta negedehenlinb

medeeze baina.

Ene xadaa, koixoozud bolbol eseslen bexizyylegdehen

ba byxexlegdehen baina, tiin azaxii socialis sisteme bol-

Mynəderei noomerto:

Nyxer Staalinai otçoodno doklaadai yrgelzelel.

Jaakov Mixailoviç Sverdlov.

Aguu jixe organizaator bolşeviig.

bol mynə manai gazartariaalangai ton gansal foormony my bolno gehen jabadal bolno.

Otçoodno yje soo, byxii kyltyryrenyydei tarligin ploşçadins nuudai xydeéenili revolyycin urdaxi yjii tarligin ploşçadins nuudai xemzeetel xerhee sasualbal, udaadaxi kar-

na garza jirexe baina:

SSSR DOTOR BYXII KYLTYRYRENYYDEI TARILGIIN PLOŞÇADINS

	Million gektaraar						1938 onoklii 1933 onoklii proc. sasualbal
	1913 on	1934 on	1935 on	1936 on	1937 on	1938 on	
Byxii tarligin ploşçadabs							

Nyixer Staalinai doklaadai yrgelzelel

Ene tablicahaah xaragdaxan xadaa, 1936 ondo ba 1938 ondo zyyn ba zyyn-urdaxi raionuudta gan gasuuruu bolhon baitar, myn yzegdeegyi ynder urgasili 1913 ondo abtahan baatar, oroochoho texničeske kyltyryenydi valovoi produukcii urgalta bolbol 1913 onoi xemzeetei sasualbal, manaida otçoodno yje soo xelberilgi deesee garhan baina.

Kolxoozno-sovxoosno oroochonoi yiledberiin tovaarnostis tuxai asuuudal ilangajaa intreesesne baina. Medeeze statistig nyx. Neemčenoveli tooloo gargarhan xadaa, seregi urdaxi sagta, oroochonoi 5 milliard pyyd valovoi produukciahhaa tovaarna oroochiji oriodoo nege saxuu milliard 300 millioon pyyden rilnog deere gaggadagad baiza, eneñ xadaa tere yjin oroochot yiledberiin 26 procenten tovaarnostis bolxo jym. Nyx. Neemčenoveli toolohon xadaa, tomo yiledberi bolxo, kolxoozno sovxoosno yiledberiin tovaarnostis bolbol, zişexelde, 1926—1927 onuuudal valovoi produukciahhaa 47 procent saxuu bolhon ba tiin jedinolična tariaasan azaxlin tovaarnostis—12 procent saxuu bolhon baiga. Xerbee xeregte byri narinaa xandaad, kolxoozno-sovxoosno yiledberiin tovaarnostislii 1938 ondoxi valovoi yiledberiin 40 procenten abaa haa, manai socialis oroochonoi azaxii bolbol ene zilde xazuu teeşen 2 milliard 300 million pyyd tovaarna oroocho, tailbarilan xelexede, seregi urdaxi oroochonoi yiledberide oroxodoo, nege milliard pyyd ylyy jixiji gargaşa şadaxa baikan ba ynečeereş gargarhan baixa jym.

Tiime xadaa, sovxoosno-kolxoozno yiledberiin ynder tovaarnostis bolbol oroono xangaxa jabadalda ton serjoozno uduşanartal, tereenei şuxaliin şuxala onso eore usaran ymn boino.

Kolxooznuud sovxoosnuud soxom ene onso eore usartan xadaa, oroochonoi probleemlii, ton jixe oroono tovaarna oroochot xysed xangaxa probleemlii manai orondo tiime belexeneer ba tyrgeneer şildxeze şadagdahan, tere sekreeden baina. Hyylei xojor zil soo, oroochonoi zilbyriin beledxelgeyyid bolbol manaida milliard 600 million pyydeeh dooso buugaayti ba zardimaa, zişexelde, 1937 ondo milliard 800 million pyyd xyrter yrgedze baithilin temdeglexe xeregte. Xerbee eneen deere zilbyriide xudaldaa abtagdagd 200 million şaxuu pyyd oroochiji, baha oroochot xudaldaag kolxoozno xudaldaanai liniine negexeden zuugaa million pyyd oroochot nemebel, kolxooznuudar ba sovxoosnuudar tovaarna taixa tariaaji xazuu teeşen gargaşgaa tere, deere dursagdahan, syymmiži jyrenxiiden oloko bainabdi.

Saaşa, hyylei gurban zil soo, tovaarna oroochonoi baa-

za bolbol, urdan manai oronoi amiterzeegse geze tooologdodog baihan Ukrailnahaa xoito ba zyyn zyg teeş, tailbarilan xelede, RSFSR-te urilhaniji temdeglexede intreesesne baina. Hyylei xojor-gurban zil soo, Ukrailna bolbol zilbyri oroidoo 400 million şaxuu pyyd oroocho beledxedeg baixadan, xarin RSFSR bolbol ede zilnyyd soo zilbyri milliard 100—milliard 200 million pyyd tovaarna oroocho beledxedeg baikan me-deeze.

Oroochoto yiledberiin xeregne iime baina.

Malazal tuxai xelebel, xyde azaxlin myn ene, ylemze jixe geegdengi halbarida hyylei zilnyyd soo serjoozno dasaltanuud xaraalagdahan baina. Zygeer, aduu mordoi too tolgooin ba xoninoi azalai talaar, bidener revoliyyici urdaxi xemzeehee yseę geegdeze Jabanabdi, gebeş tomo ebete malai ba galxan azalai talaar, bidener revoliyyicin urdaxi xemzeeli daba garaad bainabdi.

Eneen tuşa barimtanuud ede baina:

SSR SOOXI MALAI TOO TOLGOI (million tolgoigoor)

	Ijyyl harada								1938 ondo proc.	
	1916 enol peepisele degeer	1933 on	1934 on	1935 on	1936 on	1937 on	1938 on	1939 on	1933 on	1938 on
Aduu mord	35,8	16,6	15,7	15,9	16,6	16,7	17,5	48,9	105,4	
Ebete tomo	60,6	38,4	42,4	49,2	56,7	57,0	63,2	104,3	164,6	
Xoni jamaan	121,2	50,2	51,9	61,1	73,7	81,8	102,5	84,6	204,2	
Gaxal	20,9	12,1	17,4	22,5	30,5	22,8	30,6	146,4	252,9	

Morinoi azalai ba xoninoi azalai talaar geegdel bolbol ton bogoni bolzor soo likvidirovelegdexe baihanda hezeglexe jabadal baixa johogyl.

c) Tovaarai erjese, traansport. Promišlennostis ba xyde azaxlin debzeteli xamta, oron dotoroo myn tovaarai erjese urgahan baina. Gyrenei ba koperativna xudaldaanal rooznicaa seets bolbol otçoodno yje soo 25 procent urgahan baina. Gyrenei ba koperativna xudaldaanal rooznicaa erjese 178 procent urgaa. Kolxoozno-bazaarna xudaldaanal erjese 112 procent urgaa.

Tusxalta tablicahn ene baina:

TOVAARAI ERJEE

	1933 on	1934 on	1935 on	1936 on	1937 on	1938 on	1939 on 1933 on 1938 on procent sasualbal
1. Gyrenei ba koperativna xudaldaanal rooznicaa seets (magazinuud ba piaadkanuud) zilei esete	285355	286236	268713	289473	327361	356930	125,1
2. Gyrenei ba koperativna xudaldaanal rooznicaa erjese (obceestvenne edee xooliji oruulisan)—millioon tyxerigeer,	49789,2	61814,7	81712,1	106760,9	125943,2	138574,3	278,3
3. Kolxoozno-bazaarna xudaldaanal erjese millioon tyxerigeer—	11500,0	14000,0	14500,0	15607,2	17799,7	24399,2	212,2
4. Sojuuzna respyblikenyde Narkompiçspromol, Narkomlegpromol, Narkomtæppromol, Narkomeesel, Narkomnestpromol zaralgin oblastnoi xudaldaanal baazanuud zilei esete.	718	836	1141	1798	1912	1994	277,7

Oron dotoroo tovaarai erjese bolbol traansportna zœlgenydel medeeze urgaltagyigeer ilmeer xygzen delgerze şadaxagi baishanilin oilgostoi baina. Tiin, otçoodno yje soo byxli janziin traansportiin talaar, ilangajaa tymer zamal ba agaaraal traansportaart zœlgenydy bolbol ynexeereş urgahan baixa jym. Zœlgenydy bolbol myn baha uhan traansportiin talaar urgaa, gebeş jixe guibalzalgatay baihan ba 1938 ondo uhan traansportaart zœlgenydy bolbol, urda teeki ziltei saasualbal, zarimxedii doosorolgo ygehen baina.

Tusxalta tablicahn ene baina:

GRYVZEI ERJEE

	1933 on	1934 on	1935 on	1936 on	1937 on	1938 on	1939 on 1933 on 1938 on procent sasualbal
Tymer zamund (milliard toonno-kilometreer)	189,5	205,7	258,1	323,4	354,8	369,1	217,7
Myrenei ba dalain traansport (milliard toonno-kilometreer)	50,2	56,5	68,3	72,3	70,1	66,0	131,5
Agaaraal grazdaanska flood (milliard toonno-kilometreer)	3,1	6,4	9,8	21,9	24,9	31,7	1022,6

Uhan traansportiin 1938 ondoxi zarimxedii geegdelen 1939 ondo likvidirovelegdexe baihanda hezeglexe jabadal baixa johogyl.

2. Aradai materiaalnaa ba kyltyryne baidalai saasanchi debzelte

Promišlennostis ba xyde azaxlin yrgelzelej jabaad debzelte bolbol aradai materiaalnaa ba kyltyryne baidalilji şine urgaltada asarangyi arganbargi baihan ba tiin ynexeereş asarhan baina.

Eksplataaciiji ygeixelge ba aradai azaxlii socialis sistemiili byxezyylge, goorodo ba dereevnide xydelmerigiydelge ygei baihan ba tereenteel xolbooto jaduu baidalai ygei baihan jabadal, promišlennostiin aixabtar Jixeer yrgedelge ba xydelmerisdeei toogoi taharaltaygi urgalta, xydelmerisdeei ba kolxooznuudal azalai bytessiin urgalta, kolxooznuudat gazarlijii myn xededen bexizyylge ba kolxooznuudilji aixabtar olon toonoi tyryklaassna traaktonuud ba xyde azaxlin maslinuudaa xangalga,—ede bygede bolbol xydelmerisdeei ba tariaasadal materiaalnaa baidalai saasanchi urgaltada realalnaa yiloovinuudilji baigulaa. Xydelmerisdeei ba tariaasadal materiaalnaa baidalai haizralga xadaa, manai orooni Jixeseg xyser bolxo ba xydelmerisdeei ba tariaasadal intreesydiili obsluuzivalagşa, intelligencii meterialnaa baidalilji haizralga da jesteestvenne asarhan baina.

Dereevnidee multaraa garhan ba ylesxelen bolxohoo xodo aiza baihan, xydelmerigyi ba gergyi tariaasadiili tiggen promišlennostiin oruulxa ba guianhaans xydelmeride abxa gehen, eneen tuxai myn yge garxajaa yni bolinxoi. Tiime tariaasad xadaa manai oron too yinei ygei jym. Tiin enen, labtei, hain geesee daa, usaran xadaa, ene bolbol manai

dereevniliin zazlitocnosts tuxai gerşelnexa jym. Myneé xadaa, manai gultlijii xyndelexiji ba urgaza baiga promišlennostiin tula zil byri nege xaxad şaxuu millionşji haans, zaluu kolxooznuudilji bidenerete tabixili kolxooznuudta duradxaxa gehen, zyxen le eneen tuxai yge garza şadaxa baina. Zazlitocnaa bolood baihan kolxooznuud bolbol, tedenrei zyghee tilme tuhalamzagiyigeer manai promišlennostiili saasans yrgedxexe geese jixe berxeteli bolxo, teed promišlennostiili yrgedxenege maassova xerlegelei tovaara tarlaasadaa urgaza baiga eritlijii xangaza şadagdaxayti baihaniji xaraadaa abxa johotoi. Kolxooznuud bolbol manai ene gultlijii xangaxaa xysed argatai baina, jaaxadaab gexede, kolxooznuuddaxi elbeg delbeg teexnikie bolbol dereevnide xydelmerilegdedeinar zarin xubijiji syleelze ygene, teed ede xydelmerisdeeni promišlennostioba abaaşagdaa baixadaa, manai byxli aradai azaxlii aixabtar jixe aşag tuha asaraxa hen baina.

Itog deeree, bidener otçoodno yje soo xydelmerisdeei ba tariaasadaa materiaalnaa baidalai haizraltiin ilmenydy pokazaateluudai baihanabi gebel:

1. Aradai doxood 1933 ondo 48,5 milliard tyxerig baihanaa, 1938 ondo 105,0 milliard tyxerig xyrter urgaba;

2. Xydelmerisdeei ba slyyzesenerei toon 1933 ondo 22 million garan baihanaa, 1938 ondo 28 million tyxerig xyrter urgagde;

3. Xydelmerisdeei ba slyyzesenerei zaarabotna xylehenei zilin foond 34 milliard 953 million tyxerigheo, 96 milliard 425 million tyxerig xyrter urgaba;

4. Promišlennostiili xydelmerisdeei zilei dunda zaarabotna xylehenei 1933 ondo 1513 tyxerig baihanaa, 1938 ondo 3447 tyxerig xyrter urgagde;

5. Kolxooznuud mynen doxoodiudan 1933 ondo 5 milliard 661,9 million tyxerigheo, 1937 ondo 14 milliard 180,1 million tyxerig xyrter urgagde;

6. Oroochoto raionuudta, yrehe, yrehenei straxovoi foondnuudilji, obceestvenne aduu malai tula kormovoi foondij, oroocho tuşalguudilji, MTS-ef xydelmerinydei natuor tyleberili MTS-ef xydelmerinydei, 1 kolxoozno dvoorto dunda zergeer oroocho ygelge bolbol 1933 ondo 61 pyyd baihanaa, 1937 ondo 144 pyyd xyrter urgagde;

7. Sociaalnaa-kyltyryne xemzeejabuulganuudta biydzee-deer gyrenei assignovaanuud 1933 ondo 5 milliard 839,9 million tyxerig baihanaa, 1938 ondo 35 milliard 202,5 million tyxerig xyrter urgaba;

Aradai kyltyryne baidal tuxai xelbel, tereenei debzelte xadaa aradai materiaalnaa baidalai debzeltili xoinohoo udaaluluan jabahan baina.

Aradai kyltyryne xygeltiin talaar xaraxada, otçoodno yje bolbol johooroo kyltyryne revoliyyicin yje baiga. SSSR-el nationalnostisudai xelenydy deere bygedenitili ujalga-ta exin tyryylin erdemili azabaldan nebteriyylge, byxli şatanuudal hurguulinuudai ba huragşadal toogot urgulta, deede hurguulinuudaa gargagdadag specialistnuudai toogot urgulta, şine, soveed intelligencii baigulga ba byxezyylge, aradai kyltyryne debzeltili nitte kartilina tiime baina.

Eneen tuşa barimtanuud ede baina:

